

Průvodce vlastivědnou stezkou Krajem Železných hor

[Seč](#)

[Žďárec](#)

[Počátky](#)

[Javorka](#)

[Běstvína](#)

[Županda](#)

[Kaňkovy hory](#)

[Nouzov a Pekelské rybníky](#)

[Národní přírodní rezervace Lichnice - Kaňkovy hory](#)

[Lichnice](#)

[Třemošnice](#)

[Údolí Doubravy](#)

[Mladotice - Chittussiho údolí](#)

[Svatý Kříž](#)

[Ronov nad Doubravou](#)

[O původu jména Lichnice](#)

[Dívčí kámen](#)

[Zazděná paní](#)

[Tajemná chodba](#)

[Poklad](#)

Poznání přírody vede k poznání sebe sama."

Železné hory tvoří severozápadní výběžek Českomoravské vrchoviny vybíhající z Hlinecka a táhnoucí se severozápadně směrem k Týnci nad Labem. Na severu se pozvolna sklánějí do Polabské nížiny, na jihozápadě se výrazným hřebenem prudce zvedají nad Čáslavskou kotlinu. Nadmořská výška tohoto hřebene se od Týnce nad Labem zvyšuje k nejvyšším vrcholům Železných hor - Spálavě a Vestci.

Vlastivědná stezka "Krajem Železných hor" vznikla v roce 1986. V roce 1994 prošla rozsáhlou rekonstrukcí. Její trasa měří 22 km a vede ze Seče do Ronova nad Doubravou. Prochází pestrou krajinou s mnoha povrchovými útvary, rozmanitou geologickou stavbou a přírodními společenstvy. Krajinou, kde tvořili čeští krajináři Antonín Chittussi, Jindřich Prucha, Antonín Slaviček, František Kaván, Bohuslav Dvořák, Oldřich Blažíček a Otakar Lebeda. Malebnost krajiny dotvářejí vesnice a městečka, ve většině harmonicky propojena s přírodou.

Území, jímž stezka vede, je opředeno mnoha pověstmi o historii, vzniku místních názvů, ale i o tajemných bytostech a lesních stvořeních. Novodobou historii tvoří člověk svou každodenní činností. Ne vždy však tato činnost byla v souladu s trendem trvale udržitelného rozvoje a tak i dnes je možno vidět narušenou tvář krajiny na straně jedné a snahy o ochranu a obnovu narušené krajiny na straně druhé.

Značný podíl na rekonstrukci stezky má Základní organizace Českého svazu ochránců přírody v Třemošnici a Společnost přátel Železných hor. Finančními prostředky se na realizaci podílela Správa Chráněné krajinné oblasti Železné hory, Česká spořitelna, a.s., pobočka Chrudim a Ministerstvo životního prostředí ČR. Poděkování patří všem, kteří k realizaci stezky pomohli.

Přejeme Vám mnoho příjemných zážitků a krásných poznání.

Seč

První písemná zmínka o Seči (532 m n. m.) je z roku 1318. Od roku 1499 je doložena jako městečko. Název sídla připomíná práce spojené s osídlováním této oblasti - sekání lesů. Dominantou sídla je na náměstí stojící kostel sv. Vavřince ze 14. století, který byl v 17. století renesančně přestavěn. V kostele je portálový oltář z roku 1682 a rokoková kazatelna z konce 17. století. Na místním hřbitově stojí barokní kaple sv. Štěpána. Renesanční zámek pochází z přelomu 16. a 17. století a je zdobený portálem z roku 1610.

V roce 1850 se v Seči narodil profesor Karlovy university fyzik Čeněk Strouhal. Zemřel roku 1923 a je pohřben na zdejším hřbitově. Jeho pamětní deska s reliéfní podobiznou je na náměstí - dům č.p. 56.

Po válce se díky přehradní nádrži stala Seč významným rekreačním střediskem. Nad hladinou přehrady, postavené v letech 1925 až 1934 na řece Chrudimce, se vypíná zřícenina hradu Ohebu, pocházejícího ze 14. století. Roku 1455 se vlastníky hradu stali Trčkové z Lípy a vybuodovali mohutné opevnění. koncem století byl Cheb připojen k lichnickému panství a roku 1553 je v úředních spisech uváděn jako pustý.

Okolo hradu je stejnojmenná přírodní rezervace o rozloze 26,5 ha s výskytem 42 druhů měkkýšů, s 67 druhy obratlovců, s pestrým společenstvem mechů a kapradin, doplněným suťovým listnatým lesem.

Název hradu i rezervace odráží prudkou změnu směru koryta řeky Chrudimky, která byla v minulosti nazývána také Ohebka. Řeka pramení v blízkosti Filipova východně od Hlinska a vlévá se do Labe v Pardubicích. Seč leží na rozhraní povodí této řeky a řeky Doubravy. Na skále nad tunelem je zřícenina hradu Vildštejna z poloviny 14. století. Od hřbitova je krásný výhled na západní část Železných hor.

Žďárec

Obec se připomíná roku 1569 při dělení lichnického panství. Sám název pak odráží středověké vypalování - žďáření lesů při osídlování zdejší oblasti.

Geologické podloží Železných hor je pestrá směsí hornin. Přímo v obci vystupují na povrch ruly, které tvoří nápadné skalky a patří k Ohebskému krystaliniku, tvořícího nejvyšší partie Železných hor. Jihozápadně od obce je polojámový lom, kde se hornina těžila. V lesích při toku Zlatého potoka se dochovaly sejpy po rýžování zlata, patrně již z doby keltské. Na břehu tohoto toku leží obec Kraskov (393 m n. m.), jistě starší než první připomínky o ní z roku 1498.

Obec a okolí je místem vzniku řady obrazů českého malíře Jindřicha Pruchy (U Žďárce a Na Kozích hřbetech z r. 1911).

Severně od obce je vrchol Bučina, za nímž je známá cementárna v Prachovicích, která zpracovává krystalický vápenec z blízkého lomu. U Vápenného Podola jsou v této hornině dvě jeskyně - Páterova a Vápenopodolská. Uvnitř není krápníková výzdoba, ale je zde zimoviště kriticky ohroženého vápence malého (nejpočetnější ve východních Čechách). Výskyt těchto druhů a nesnadný přístup do podzemí jsou důvody, pro které jsou jeskyně veřejnosti nepřístupné.

Na přivrácených svazích Bučiny jsou cenná společenstva květnatých bučin a místy i pramenišní olšiny, kde se sporadicky vyskytuje bledule jarní a lýkovec jedovatý. V lesních komplexech hnízdí ořešník kropenatý, lejssek malý. Vrchol Bučiny je zároveň rozvodím mezi Bylankou, která ústí do Labe, a Zlatým potokem, který ústí do Doubravy.

Počátky

Počátky Horní a Dolní leží pod severovýchodním svahem Kaňkových hor v nadmořské výšce 396 metrů. První písemná zmínka je z roku 1392.

Sídelní struktura obce je jedním z mála zachovaných urbanistických celků v téměř původní nenarušené rozptýlené potočnicové skladbě.

Údolí je vyplněno mladoprvohorními usazeninami s nápadným červenohnědým zabarvením půdy. Obdobné zbarvení mají půdy v Podkrkonoší. Zde tvoří zvláštní geologický útvar "Kraskovský permokarbon".

Počátkem čtvrtohor bylo toto údolí řečištěm pravěké Chrudimky, která protékala Pekelským údolím a na severozápadě se vlévala do Doubravy.

Osu údolí tvoří Počátecký potok. Významný je výskyt ohroženého druhu mihule potoční. Na potoce nalezneme rybník Dolní Peklo, který je spolu s rybníkem Horní Peklo vyhledáván nejen sportovními rybáři.

Počátecké údolí je místem vzniku množství obrazů českého malíře Jindřicha Pruchy. Mimo jiné i jeho slavné Ptáčnice (1914). Chalupa namalovaná na tomto obraze je zachována ve východní části obce.

V širším okolí obce se vyskytují živočichové vázaní na křoviny a suché stráně. Mezi takové patří řuhák obecný, koroptev polní. Velkým zásahem do malebnosti údolí bylo velkoplošné zcelování a zarovnání terénu. Dodnes jsou patrné neuvážené zásahy, především v podobě erozních splachů ornice a následným zanášením vodotečí.

Javorka

Osada v nadmořské výšce 515 metrů leží na vrcholu hlavního hřebene Železných hor. Písemně se prvně připomíná roku 1400.

Geologické podloží v této části je tvořeno rulami, místy s výskytem nerostů a užitkových hornin. Dodnes se zachovaly zbytky vápencového lomu a pod hlavním hřebenem se v minulých letech těžil fluorit a baryt. Vedle geologické pestrosti patří oblast Železných hor k místům s velkými radonovými anomáliemi. Znamená to, že jsou místa, kde se přirozená radioaktivita téměř nevyskytuje, a o pár metrů dál dosahuje vysokých hodnot. Tento jev souvisí se zlomy v masivu Železných hor a s výskytem uranu, který se zde sledoval i těžil (např. Lipovec, Vestec, Chotěboř). Následky těžby hornin jsou patrné dodnes. Najdeme zde staré opuštěné lomy, haldy, odvaly, opuštěné a rozpadlé stavby.

V roce 1880 bylo na Javorce 7 domů, dodnes se zachovalo pouze jediné stavení - hájovna.

V okolních lesích nalezneme nejen smrkové monokultury, ale i bučiny a velmi vzácně i bukojedliny. Z živočichů lze spatřit skrytě žijícího datla černého, lejska bělokrkého, či veverku obecnou. Lovná zvěř je zastoupena především srncem obecným, prasetem divokým, zajícem polním a dnes i hojnou liškou obecnou.

Běstvina

Běstvina v nadmořské výšce 338 m n. m. je nejstarší obcí ležící na trase vlastivědné stezky. První písemná zmínka pochází z roku 1137.

Obec vznikla při trase zemské kupecké stezky, zvané Liběcká, vedoucí z Čech na Moravu. Původní gotický kostel sv. Jana Křtitele byl roku 1726 barokně přestavěn a obohacen o vynikající dřevořezbářskou výzdobu stejného slohu. Pravděpodobným autorem plánu přestavby byl J. B. Santini Aichl, stejně jako na návsi stojící osmiboké kapličky sv. Jana Nepomuckého. Barokní zámek ze 17. století byl přestavěn ve století osmnáctém. Posledními šlechtickými majiteli byli Herzogenbergové. Dnes je v něm umístěna zvláštní škola. Zámecký park byl založen v 19. století jako arboretum vzácných stromů.

V obci pobývali význační hudebníci J. Kubelík, F. Ondříček, O. Ševčík, R. Friml a zpěvačka Emma Destinová.

K novodobé historii patří i partyzánský odboj, který zde měl několik významných postav, včetně místních obyvatel.

Jihozápadně od obce byla roku 1911 na řece Doubravě postavena Pařížovská přehrada s vodní plochou o rozloze 20 ha. Hráz této přehrady je 23 metrů vysoká a 142 metrů dlouhá.

Županda

Samota bývalého zájezdního hostince ležící na západním úpatí hřebene Železných hor.

Županda je místem, kde bydlel se svými rodiči a sestrou Vojslavou významný český malíř Jindřich Prucha (1886 - 1914). Na dolním stavení je umístěna pamětní deska s reliéfem od Vincence Makovského.

Nedaleká osada Kubíkovy Duby byla založena roku 1720. V těchto místech tvoří podloží opuky a opukové slínovce, které se v minulosti používaly i na stavbu domů. Tyto druhohorní usazeniny tvoří úzký výběžek z Polabí až k Velkému Dárku, nazývaní se Dlouhá mez. Směrem na jih se otevírá pohled na část Hornosázavské pahorkatiny. Na západní straně je vidět věž kostela v Čáslavi a kopce Kutnohorské pahorkatiny, především známý Kaňk.

V širším okolí Župandy se dnes vyskytuje křepelka polní, koroptev polní, ale i řuhák obecný. Na pastvu vychází v podvečer srnčí zvěř. V blízkosti vodotečí lze vzácně zahlédnout mloka skvrnitého.

Kaňkovy hory

Kaňkovy hory jsou táhlým hřebenem ve střední části Železných hor. Přirozeným lesním typem tohoto území jsou bučiny a bukojedliny. Souvislé smrkové porosty nejsou původní, vznikly jako důsledek intenzivního lesního hospodářství. Nejvyšší vrchol s 557 metry je zároveň nejvyšším místem na trase stezky.

Rozloha bučin Kaňkových hor je přes 200 hektarů a tvoří několik vegetačních typů, např. bikové bučiny a kyselé bučiny s chudým bylinným podrostem. Vedle dominantního buku nalezneme v příměsí javor klen,

modřín opadavý a smrk. V severozápadní části roste habr a vtroušeně dub.

Ve vzrostlých stromech buduje hnízdní dutiny datel černý a žluna zelená. V dalších letech hostí dutiny holuby doupňáky nebo další živočichy. K vzácným zástupcům pěvců patří lejsk malý.

Listnatý porost odolává kalamitám a imisím lépe než uměle vysazované smrčiny. Dokladem toho je značné prosychání smrkových porostů na obou stranách Kaňkových hor.

Část původních porostů je zároveň bukovou genovou základnou, určenou pro sběr semen. Vypěstované sazenice se navracejí zpět do oblasti Železných hor.

V roce 1991 byly Kaňkovy hory prohlášeny za Chráněný přírodní výtvar a od 1. června 1992 jsou součástí Národní přírodní rezervace Lichnice - Kaňkovy hory.

Nouzov a Pekelské rybníky

V dnešní době je Nouzov znám především jako chatová osada. Z původní zástavby se zachovalo pouze několik přestavěných stavení.

Blízká soustava dvou Pekelských rybníků je významným rekreačním a rybářským centrem. Rybníky jsou napájeny Zlatým potokem, Počáteckým potokem a několika menšími přítoky. Plní funkci retenční a ochrannou při vyšším přívalu vod z pramenných míst. Dále slouží jako zásobárna užitkové vody pro cementárnu v Prachovicích. Z rybníka Dolní Peklo vtéká Zlatý potok do Pekelské rokle. Tato rokle byla v roce 1955 vyhlášena za Státní přírodní rezervaci Lichnice a dnes je součástí Národní přírodní rezervace Lichnice - Kaňkovy hory.

Národní přírodní rezervace Lichnice - Kaňkovy hory

Národní přírodní rezervace (NPR) Lichnice - Kaňkovy hory vznikla spojením dvou sousedních rezervací 1. června 1992. Původní rezervace Lichnice byla vyhlášena v roce 1955. Na rozloze 338 hektarů nalezneme různá lesní společenstva od plošně rozsáhlých bučin, až po zbytkové reliktní bory na skalách a olšiny při tocích. Hlavní hřeben Železných hor v blízkosti zříceniny hradu Lichnice prorážejí dvě velké rokle: Lovětínská ležící severozápadně a Hedvikovská, zvaná též Pekelská, ležící jihovýchodně od hradu. Na svazích obou roklí lze vidět četné povrchové geomorfologické útvary vzniklé erozí, mrazovým zvětráváním a svahovými pohyby.

Na území NPR bylo zjištěno přes 400 druhů vyšších cévnatých rostlin, přes 100 druhů obratlovců, 59 druhů pavouků a bohatá společenstva hmyzu a měkkýšů. Mezi vzácné druhy patří např. rak říční a otakárek fenýklový vyskytující se na teplých bezlesích stráních. V čistých mírně tekoucích vodách žije mlok skvrnitý, čolek velký a horský a skokan štíhlý. Velmi pestré společenstvo ptáků je zastoupeno také vzácnými druhy, jako je např. výr velký, kalous ušatý, nebo čáp černý. Výjimečně lze spíše slyšet než vidět lindušku lesní a skřivana lesního.

Národní přírodní rezervace jsou území s nejpřísnější ochranou. Přesto v případě NPR Lichnice - Kaňkovy hory nalezneme v těsné blízkosti strojírenský závod. Tato skutečnost je dána tím, že jeho předchůdkyně tzv. "Hedvičina huť" byla založena již v roce 1816.

Lichnice

Zřícenina hradu stojí na skalnatém návrší (480 m n. m.), vzniklém přerušением hlavního hřebene Železných hor dvěma roklemi - na severozápadě Lovětínskou a na jihovýchodě Hedvikovskou.

Hrad dal stavět patrně roku 1250 Smil ze Žitavy, od roku 1251 píšící se z Lichtenburka. Pánové z Lichtenburka pocházeli z rodu Ronovců, patřícímu ve své době k nejmocnějším rodům království. Zastávali vysoké zemské úřady, měli v držení mimo jiné i dnešní Havlíčkův Brod a Chotěboř, založili blízký Ronov nad Doubravou (Oldřich z Lichtenburka r. 1307). Lichnice byla jejich sídelním hradem. V erbu měli černé zkřížené ostrve ve zlatém poli s klenotem kapra a pavích per.

Kolem roku 1330 Jindřich z Lichtenburka prodal Lichnici králi Janu Lucemburskému. Hrad byl dáván často do zástavy, jeho správu prováděli králem jmenovaní purkrabí. Roku 1350 císař Karel IV. hrad vykoupil a určil, že nesmí být nijak odloučen od korunního majetku. Sám na hradě roku 1370 pobýval. Od roku 1377 byl hrad dáván věnem českým královnám. Za vlády Václava IV. byl hrad opět několikrát zastaven (Rožmberkové, Štěpán z Opočna). Před rokem 1410 jeho držitel podnikal loupežné výpady do okolí. Od roku 1414 hrad opět náležel královské koruně jako vdovské věno královny Žofie.

Roku 1421 se královská posádka vzdala bez boje husitským vojskům Pražanů a správcem hradu se stal Hynek Krušina z Lichtenburka. Jeho úřad převzal roku 1427 Jan Městecký z Opočna, který se však záhy postavil na stranu krále Zikmunda. V červenci 1428 proto přitáhli ke hradu Sirotci. Pod vedením hejtmanů Jana z Kralovic a kněze Prokūpka oblehli hrad, postavili obléhačí opevnění (příkopy, bašty, sruby, ploty), na návrší jihovýchodně od hradu parně umístili velký metací prak v samostatném polním opevnění a snažili se hrad vyhladovět. Setrvali až do 25. listopadu 1429, kdy podle úmluvy Jan Městecký přešel opět na stranu Sirotků. Správcem hradu se stal Jan Hertvík z Rušínova.

Po roce 1455 král Jiří z Poděbrad hrad patrně vyplatil a připojil ke královskému majetku. V roce 1469 sehrál hrad s královskou posádkou významnou roli při obklíčení vojsk Matyáše Korvína u Vilémova. Roku 1470 se hradu zmocnil Jindřich Vít ze Rzávého a podnikal odtud loupežnické výpady proti královým přívržencům.

Od roku 1473 patřil hrad královně Johance a jejímu synu Jindřichovi, roku 1490 jej král Vladislav vyplatil pro Mikuláše Trčku z Lípy.

Rod Trčkovů z Lípy držel hrad s okolními vesnicemi a dvory do roku 1555, kdy jej Vilém Trčka z Lípy prodal Albrechtu Robmhapovi z Lípy.

Roku 1610 hrad vyhořel a Robmhapové zvolili za své sídlo dvůr Třemošský. V letech 1623 až 1636 byl hrad královským lénem, roku 1646 se jej pokusil obsadit jízdní oddíl švédských žoldnéřů. Roku 1649 byl chátrající hrad z rozkazu císaře Ferdinanda III. pobořen, aby nemohl sloužit jako sídlo loupeživým tlupám žoldnéřů po skončení třicetileté války.

Roku 1747 koupili Lichnici s panstvím Milesimové, kteří jej roku 1800 věnovali šlechtické nadaci v Praze.

Roku 1932 získal zříceninu hradu Klub českých turistů, který do roku 1950 zabezpečoval opravy pod vedením ing. Friče.

Po roce 1950 Lichnici převzal stát a v současnosti je ve správě města Třemošnice.

Stavba hradu byla provedena v trojúhelníkovém půdorysu, s válcovou věží (průměr 12 metrů, síla zdí 3 metry) v severním vrcholu a palácem, chráněným zdívkou o síle až 7,5 metru ve vrcholu jihovýchodním. V západním vrcholu půdorysu byly obytné budovy pocházející z 15. století. Přirozené opevnění hradu na skalnatém návrší bylo zesíleno ze svou stran suchým příkopem s mohutným valem. Podél hradeb se táhl

parkán opevněný parkánovou zdí se střílnami. Patrně v 16. století bylo na severovýchodní straně opevnění doplněno o předsunutý sedmiboký barbakán, jímž procházela původní cesta ke hradu. Na návrší jihovýchodně od hradu jsou patrné zbytky polního opevnění z doby obléhání hradu Sirotky.

Podzemní veřejnosti nepřístupné prostory hradu jsou zimovištěm několika druhů netopýrů.

V obci Podhradí, jež náležela k hradu již od jeho založení, roste památný strom "Žižkův dub". Jeho stáří se odhaduje na 700 - 800 let. Sám Jan Žižka však nikdy hrad neobléhal, přesto název stromu nese jeho jméno. Odráží se tak odvěká touha a víra v něco pevného, neporazitelného.

Třemošnice

Založení Třemošnice (305 m n. m.) je spojeno s dějinami hradu Lichnice. Z dochovaných zpráv lze usuzovat na vznik z osady Vejborna. První písemná zmínka je z roku 1564.

Barokní zámek ve východním okraji obce byl postaven v polovině 18. století. Je to pouze část původně plánované stavby. Architektonicky cenná zámecká kaple Sv. Anny byla postavena podle plánů G. Santiniho. Obnovena byla v roce 1929.

V roce 1816 byla založena "Hedvičina huť", která dala vznik počátku průmyslové Třemošnice. Dne 14. února 1882 byl zahájen provoz na lokální dráze Čáslav - Třemošnice. V témže roce, 30. dubna, byla uvedena do provozu lanová dráha, vedoucí přes hřeben Železných hor. Lanová dráha přepravovala vápenec z Prachovic do vápenky v Závratci do roku 1945, kdy byla výroba vápna zastavena. Vápenka je dodnes zajímavou technickou památkou.

Na náměstí stojí budova bývalé školy z roku 1898 a dnes slouží komerčním účelům.

Od 1. července 1994 je Třemošnice městem, což přináší možnosti pro její další rozvoj. Architektura města byla trvale poznamenána socialistickou výstavbou v podobě panelového sídliště, které je zcela nevhodně situované do svahu pod les a dominantní zříceninu hradu Lichnice. Novodobý rozvoj města naštěstí neprobíhá v duchu projektů z betonu a krychlové architektury minulosti, ale ve většině případů vhodně zapadá do místní krajiny.

Nedaleko od města je přírodní památka "Na obůrce" s výskytem vzácného druhu plže praménky rakouské, který je glaciálním reliktem.

Údolí Doubravy

Řeka Doubrava pramení v oblasti masívu Ranského Babylonu. Odvodňuje jižní část Železných hor a severní část Hornosázavské pahorkatiny. Řeka částečně protéká úzkým pásem vyplněným druhohorními křídovými sedimenty geologického útvaru zvaného "Dlouhá mez". Vlévá se do Labe u Týnce nad Labem. Výchozy skal a kameny v řečišti jsou tvořeny rulou.

Okolní původní lesní společenstva tvořily dubiny a dubohabřiny. Na vlhkých místech pak olšiny a jasaniny. Dnešní složení lesa je však značně odlišné a převládají smrčiny. Přesto rostou při cestě stále zbytky původních lesů. Údolí je v několika místech rozvolněno postranními roklemi s drobnými přítoky. K největším pravobřežním přítokům řeky Doubravy patří Zlatý potok.

Přibližně tři kilometry proti proudu řeky byla na toku v roce 1911 postavena regulační Pařížovská přehrada, která je zajímavým technickým dílem.

Údolí Doubravy mezi Spačicemi a Ronovem nad Doubravou bylo pro svoji krásu a zachovalost vyhlášeno přírodním parkem. Obdobné přírodní parky nalezneme i na dalších místech České republiky. Jejich posláním je ochrana určitého typu krajiny.

Řeka Doubrava patří k řekám s menším znečištěním, a tak zde nalezneme bohaté společenstvo hmyzu, ryb, ptáků a savců. V přítocích řeky se vyskytují raci a mihule.

Mladotice - Chittussiho údolí

První písemná zmínka o Mladoticích (270 m n. m.) je z roku 1339. Na ostrohu nad bývalým válcovým mlýnem údajně stávala tvrz.

Pod obcí vytvořila řeka Doubrava malebné údolí, které inspirovalo i malíře Antonína Chittussiho. Po něm je údolí pojmenováno. Známý obraz umístěný v Národní galerii s názvem Údolí Doubravy namaloval Chittussi v roce 1884.

Proti proudu řeky najdete jez, který sloužil k napájení náhonu válcového mlýna. Dnes již svoji původní funkci neplní.

Industrializace vesnice a postupná výstavba chat bohužel nežádoucím způsobem změnila údolní nivu v obci i vlastní Chittussiho údolí.

Tato výstavba však naštěstí neměla podstatný vliv na výskyt různých druhů živočichů vázaných svým výskytem na řeku, jako je například parma obecná, úhoř říční, lipan podhorní. Lze tak i dnes spatřit ledňáčka říčního a skorce vodního.

Samotná řeka je pro svoji dravost, dostupnost a vodnatost vyhledávaným místem vodáků.

Svatý Kříž

Kostel je pozůstatkem obce Protivany, připomínané roku 1325 a zaniklé v době třicetileté války. Jižní část kostela je románská a pochází z 2. poloviny 12. století. Presbytář pochází ze 14. století, věž je renesanční z roku 1603. Uvnitř jsou fragmenty nástěnných maleb z počátku 13. století. V 17. a 19. století byl kostel několikrát přestavován.

Nedaleko na řece stojí Korečnický mlýn, rodiště českého spisovatele Ferdinanda Schulze (1835 - 1905). Náhon ke mlýnu je v části své délky (cca 40 m) ražen ve skále a patří k technickým památkám.

Při silnici do Mladotic, na místě bývalého rybníka Farářek, rozkládá se rozlehlá rákosina. Patří mezi významné krajinné prvky a hostí četné druhy vodních a mokřadních rostlin a živočichů. Je zde pravidelně prováděn výzkum obojživelníků a ptáků. Je zde možno zahlédnout pochopa rákosního, lysku černou, moudivláčka lužního, rákosníka velkého, rdesno, lakušník a ve starém sadu vzácně krutihlava obecného.

Na protějším břehu řeky Doubravy stojí v lese kostel sv. Martina ze 14. století s renesanční věží a hřbitovem. Je pozůstatkem zaniklé obce Stusyně.

Od kostela sv. Kříže je krásný výhled na západní hřeben Železných hor a sídla na jeho úpatí. Nápadná je především Lovětínská rokle a vlevo od ní vrchol Krkaňka s 566 metry nad mořem. Pod ním leží obce Lhůta a Žlebské Chvalovice. Komín na severním úpatí hřebene Železných hor patří elektrárně ve Chvaleticích, kde se v minulosti těžil pyrit.

Vpravo od zříceniny hradu Lichnice je hřeben Kaňkových hor, táhnoucí se až ke Ždírci nad Doubravou, kde Železné hory sousedí se Žďárskými vrchy.

Ronov nad Doubravou

Městečko Ronov nad Doubravou (225 m n. m.) bylo založeno roku 1307 Oldřichem z Lichtenburka.

Na pravidelném čtvercovém náměstí stojí pseudobarokní kostel sv. Vavřince stavěný v letech 1849 až 1852.

V severní frontě náměstí je dům č. p. 119, v němž se narodil český krajinář Antonín Chittussi (1847 - 1891). Na domě je umístěna pamětní deska z roku 1896. V zámecké ulici je rodný dům novináře a spisovatele Karla Horkého (1879 - 1965). Pamětní deska byla do fasády vsazena v roce 1995.

Původně v novogotickém slohu byla roku 1850 postavena radnice.

Budova základní školy pochází z roku 1881. Přestavěna byla v roce 1972.

V obci jsou další architektonicky cenné budovy. Jednou z nich je pozdně barokní stavení č. p. 25 ve Svatokřížské ulici, na jehož štítě je unikátní reliéfní výzdoba v lidovém uměleckém pojetí s církevním obsahem.

V Čáslavské ulici stojí dům č. p. 309, navržený v roce 1930 českým sochařem Františkem Bílkem. V objektu, který má v interiéru i na fasádě rezbářskou a reliéfní výzdobu, je umístěna

Galerie Antonína Chittussiho. Zde můžete shlédnout na 60 obrazů z depozitáře Národní galerie.

Na náměstí roste několik významných stromů, z nichž líska turecká je vyhlášena za památný strom. Za pozornost stojí i nedaleko rostoucí dub smrčitý, jeden z mála dobře vyvinutých exemplářů rostoucích u nás.

O původu jména Lichnice

Na jihozápad od Kutné Hory táhnou se malebné Železné hory. Mocný a zámožný Ronovec Lidoslav si na jednom z jejich výběžků vystavěl hrad. V rozlehlých lesích, které ho obklopovaly, bylo plno zvěře, a proto také příležitost k lovu. Často sem zavítal i český kníže, když byl na návštěvě v Kutné Hoře.

Jednou na podzim ožily lesy opět loveckým ruchem. Honci nadháněli zvěř knížeti, který mistrně střílel z kuše. V loveckém zápalu ani nezpozoroval, že vzdálil od ostatních lovců jenom s několika členy družiny. Náhle proti němu vyrazil z houštiny divoký kanec. Průvodci knížete se dali na útěk. Domnívali se, že i kníže se zachrání útekem, ten však jedinou ranou svého oštěpu nebezpečné zvíře skolil. Lov se dařil, nálada knížete stoupla.

Povzbuzen úspěchem hnal se kníže stále hlouběji do lesa. Doufal, že se objeví další zvěř a že bude moci

znovu prokázat své lovecké umění. Jenže zakrátko se začalo stmívat, blížil se večer. Teprve nyní pomyslel kníže na návrat. Po průvodcích však nebylo ani stopy. Proto seskočil z koně a prodíral se odvážně houštinami. Těšil se, že se brzy dostane z lesní temnoty.

Tma houstla, chůze byla stále nebezpečnější a obtížnější. Kníže pocítil únavu, postupoval jenom krůček po krůčku. Když už téměř přestával věřit, že se mu podaří vyjít z lesa, uviděl před sebou strmou skálu a na jejím temeni matný obrys jakéhosi hradu. V jednom okně zářilo světlo.

Kníže se zaradoval, nahmatal lovecký roh a několikrát krátce zatroubil.

"Kdo jsi a co chceš?" ozvalo se po chvíli z hlásné věže.

"Zabloudil jsem na lovu", odpověděl kníže, " a potřebuji vaši pomoc."

"Jsi-li dobrý, vejdi do hradu, budeš nám vítán", zvali ho upřímně. Potom spustili padací most a brána se otevřela.

Znavený kníže do ní vstoupil.

Lidoslav, pán hradu, zvěděl o nenadálé návštěvě a vyšel na nádvoří, aby se s cizincem seznámil. Záře pochodní mu ihned prozradila knížete. Uvítal ho velmi uctivě, zavedl ho do hodovní síně a rozkázal, aby vzácnou návštěvu obsloužili.

Když si kníže ráno prohlédl hrad, byl udiven jeho krásnou polohou. Dal to také jasně najevo. Odpoledne doprovázel Lidoslav knížete na zpáteční cestě do Kutné Hory. Než vjeli do lesa, obrátil se kníže ještě jednou k překrásnému hradu a řekl svému pozornému průvodci:

"Včera mi z okna tvého hradu zasvitlo světlo jako zářivá jitřní hvězda. Bez něho bych ještě dlouho bloudil a třeba i zahynul. Nechť od nynějška slove tvůj hrad Světlice a ty sám rytíř Světlický! Kéž zůstane vždy českým knížatům, čím byl mně: světlem, oporou v těžkých dobách! A páni ze Světlice jejich věrnými služebníky!"

Světlice - něm. Lichtenburg. Odtud tedy nynější název Lichnice.

Dívčí kámen

Statečný pán hradu Lichnice netrpělivě očekával narození svého syna, který by se měl stát dědicem jeho bohatství a proslavit rod dalšími slavnými činy. Těšil se však marně. Místo chlapce se narodila dcera, kterou otec přivítal zamračenou tváří.

Léta plynula a krásná Milada nahradila otci záhy syna, byla statnější než ostatní děvčata a vyhledávala spíše chlapecké zábavy. Otec ji naučil jezdit na koni a zacházet se zbraněmi. Provázela ho na každém lovu a pronásledovala zvěř s odvahou, která udivovala. Byla tak silná, že dovedla zkrotit i splašeného koně.

Otec se radoval, že je tak statečná, přitom však zapomínal, že její srdce tvrdne, že se Milada stává bezcitnou.

A pak se stalo, co nikdo nečekal. Jednou za bouřlivé noci vracel se rytíř z Čáslavi. Dojel šťastně na návrší, tam však burácení hromu jeho koně tak vyděsilo, že se náhle vzepjal a uháněl k Lovětínské rokli. Marně se rytíř snažil zachránit. Jediný úskok - a zřítíl se s koněm do temné hlubiny.

Krásná Milada osiřela a stala se hradní paní. Nad otcovou mrtvolou vzplála nenávisť k zákeřným skalám a pevně se rozhodla, že si zamiluje jen toho muže, který bude vzdorovat všem jejich nástrahám.

Brzy se sjížděli ze všech stran rytíři, aby získali sličnou a bohatou nevěstu, ale Milada byla lhostejná ke všem jejich nabídkám. Dala rozhlásit po celém kraji, že si vezme za manžela jen toho rytíře, který vyjede v plné zbroji na osudný sráz na Lovětínskou rokli a tam se s koněm třikrát otočí.

Po této zprávě přijížděli mnozí rytíři, aby si prohlédli ono místo, které mělo rozhodnout o jejich osudu, a vraceli se zklamaně ke svým domovům. Jiní spoléhali na svou jezdeckou dovednost a vyjeli odvážně po úzkém hřebeni na nebezpečný vrcholek zrádné skály. Jenže ta byla tak hladké hladká a tvrdá, takže se na ní nezachytily ani nejostřejší podkovy. Jestliže se kůň s rytířem nezřítíl do propasti už cestou, určitě se do ní zřítíl na hladkém srázu.

Bezcitná Milada tak posílala rytíře na smrt, jako by jí nezáleželo na životech mladých lidí. Ba někdy jí zahrál kolem úst posupný úsměv, když se odvážný rytíř řítíl do hlubiny. To jako by měla radost z jeho neúspěchu.

Rytíř za rytířem padal do temné hlubiny a Milada se o jejich mrtvoly nestarala. Nechala zohavená těla na pospas krvelačným šelmám a dravým ptákům, takže brzy se pod hradem hromadily kosti nešťastníků, které odsoudila k smrti svou krutou podmínkou.

Jediný rytíř Jetřich se pádem do kamenité rokli nezabil. Kovář Horyna, který žil v rokli u rybníka, našel náhodou těžce zraněného v hustém smrčí. S matkou a dcerou odnesli nebohého rytíře do kovárny, kde ho pozorně prohlédli a ošetřili. Horynova matka se vyzнала dobře v ranhojičství, a tak se jí podařilo mladého Jetřicha zachránit.

Zpráva o tvrdém srdci krásné Milady se rozletěla daleko a s ní i pověst o tom, že dívka osudný kámen očarovala, že tak záměrně ničí všechny nápadníky. Od té doby se rytíři Lichnici vyhýbali. Už jenom zřídka se přihlásil další odvážlivec a pyšná Milada málokdy sledovala z okna arkýře hradní věže jeho zoufalý pokus. Hrdinů ubývalo, zájem opadal, hrad byl pojednou tichý a smutný. Nadarmo Milada toužebně hleděla do modravých dálek. Její oči už nemohly nikoho přilákat.

Teprve po delší době se objevil před hradní bránou sličný rytíř s kuší a s toulcem ostrých šípů. Milada rozkázala, aby ho vpustili do hradu, a pohlédla zkoumavě na jeho štít, kde chyběl erb.

"Kdo jsi, rytíři, jaké je tvé jméno?" zeptala se plná zájmu, krásný muž se jí ihned zalíbil.

"To se dozvíš zítra, obstojím-li v těžké zkoušce", řekl rytíř. "A neobstojím-li, co ti záleží na mrtvém?"

Potom vypravoval Miladě o dalekých krajích, které procestoval, hrál jí na loutnu a zpíval dlouho do noci teskné písně.

Milada se nemohla dočkat rána. Stala se s ní přes noc neuvěřitelná změna. Poprvé v životě se vyděsila, když pomyslela, že její krásný společník může zakrátko ležet v propasti. Mohla však odvolat svou krutou podmínku?

Přála si, aby se neznámému rytíři úkol podařil, neboť se chtěla stát jeho ženou.

Jakmile vyšlo slunce, chystal se rytíř k těžké zkoušce. Osedlal koně, prohlédl pozorně jeho podkovy a cosi do nich obratně vložil. Potom si pověsil na rámě kuši, k pásu toulec se šípy, vyšvihl se do sedla a vyjel z brány.

Služebnictvo spěchalo na hradby, aby odtud sledovalo statečného jezdce, Milada stála ve věžním arkýři a nemohla se nasytit pohledu na zmužilého rytíře.

Hle, už vjel po strmé stezce na skalní útes a začal se s koněm otáčet. Jednou, dvakrát, třikrát...

Milada zapomněla dýchat. Srdce se jí sevřelo úzkostí, tvář smrtelně zbledla, oči hleděly jako v horečce.

A vtom už rytíř vítězně zavýskl a rozjel se sebevědomě proti hradu, v jehož arkýři stála Milada.

Jásot zaplavil celý hrad, trubači troubili, výskotu nebylo konce. Stalo se, co nikdo neočekával.

Rytíř zastavil koně pod Miladiným arkýřem, a když mu dívka nadšeně zamávala, zvolal k ní nezvykle silným hlasem: "Splnil jsem svůj úkol. Přemohl jsem zákeřné skály i tvou pyšnou lest. Víím, že jsi dala kámen uhladit a bezcitně posílala na smrt desítky mladých mužů. Démanty, které jsem vložil do podkov svému koni, mi umožnily stát se jejich mstitelem. Zde máš odplatu za svou krutost!"

Výtrhl z toulce šíp, napjal kuši a vystřelil. Než se Milada vzpamatovala, projel jí srdcem ostrý šíp. Na hradě nastal zmatek, nikdo nevěděl, co má dělat. Když se čeleď konečně dostala do arkýře, byla už jejich paní mrtvá. A rytíř mezitím zmizel, jako by se pod ním slehla zem.

Zazděná paní

Ze všech pánů, kteří vládli na krásném hradě Lichnici, byl snad nejhorší Mikuláš Trčka z Lípy, který hrad koupil od krále Vladislava. Za něho poddaní hodně zkusili. Každé sebemenší provinění trestal bitím, vězněním nebo i hladomornou.

Mikuláš Trčka z Lípy byl neobyčejně prchlivý a ve zlosti se dopouštěl mnoha ukrutností. Nikdo si před ním nebyl jistý. Ani Kateřina z Kosti, jeho manželka, paní velice jemná a ušlechtilá. Zpočátku k ní byl vlídný a pozorný jako pravý rytíř, takže si Kateřina nemohla na nic stěžovat. Když však jejich manželství zůstávalo bez žádoucího dědice, ochladl pan Mikuláš ve své lásce, zanedbával manželku a hledal zábavu a rozptýlení jinde.

Brzy vznikla mezi manžely propast, která se vinou pana Mikuláše stále prohlubovala. Majitel hradu svou manželku již nenáviděl a ani se tím nijak netajil. Ubohá paní velice trpěla. Celé dny sedávala nečinně u okna nebo stála mlčky na cimbuří a pohlížela teskně do dáli. Zdálo se, že nemůže pochopit, proč u chudých lidí pod hradem sídlí láska a spokojenost, zatímco ona, paní tolika zboží, smí jenom snít o lidském štěstí.

Paní Kateřina přilnula k vykořisťovanému lidu a mnohé rány, které mu její bezohledný manžel uštědřil, svou štědrá rukou a laskavostí mírnila. Lid jí za to zbožňoval, a jejího manžela nenáviděl a proklínal.

Hodně od něho zkoušeli také majitelé menších statků, kteří byli osobně svobodní. Hnětlo ho, že jeho, pána a rytíře bohatstvím tolik pozeňnaného, nazývali sousedem. Chudáci, chtěli se mu rovnat - přitom považovali poddaný lid za své bratry! Mstil se jim za to, kde jen mohl, přemýšlel, jak by jim ublížil. Mikulášova čeleď zapalovala z pánova rozkazu jejich obydlí, plenila úrodu, lovila zvěř - a dělníci se nemohli dovolat nikde spravedlnosti. Byly to pro ně těžké doby.

A jako byl rozdvojen pan Mikuláš s paní Kateřinou, tak nebyla jedné mysli ani čeleď. Našli se chytráci, kteří se chtěli zalíbit svému pánovi, a proto ve všem hověli jeho vášním. Plnili horlivě ukvapené rozkazy, a někdy dokonce vypovídali poslušnost jeho manželce. Málo bylo těch, na které se paní Kateřina mohla spolehnout.

Velmi jí byl oddán pan Pepík a panna Václava. Tito mladí lidé se milovali a přitom zbožňovali svou velitelku, která jim byla ve všem vzorem. Dělalí jí pomyšlení, snažili se jí zpříjemnit těžký život.

Po velké mrzutosti s poddaným vyjel si jednou pan Mikuláš na návštěvu, chtěl se osvěžit cestováním. Když se přiblížil čas jeho návratu, vzkázal své choti po rytíři Vilému Šanovcovi, že odjíždí s králem do Uher, aby Šanovcovi zatím, nežli se on, Mikuláš, vrátí, poskytla na hradě útulek a podle potřeby používala jeho služeb.

Mladý Šanovec, dobrodruh světem protřelí, zamiloval se na první pohled do milé a ctnostné paní Katruše.

Často ji vyhledával, prokazoval jí neustále drobné pozornosti, obveseloval ji vyprávěním rozmarných příhod a doprovázel ji na každodenní vyjížděce. Byl samý úsměv a ochota, tvářil se jako nejoddanější sluha, takže mu zakrátko úplně důvěřovala. Brzy se dověděl o jejím smutném životě na hradě Lichnici a podle toho pak kul plány.

Když se pan Mikuláš dlouho nevracel, zvykla si paní Kartuše na rytířovu přítomnost, neboť život na hradě plynul v jeho společnosti mnohem příjemněji. A rytíř Šanovec se horlivě staral, aby získal Kateřinu přízeň.

Konečně se pan Mikuláš vrátil z daleké cesty! Sledoval pozorně všechny zněny, které se udály v době jeho nepřítomnosti, a zakrátko podezíral manželku z nevěry. Rytíře Viléma předstíranou laskavostí tak uklidnil, že ten vyzval dokonce paní Kateřinu ke schůzce do osamělé lesní chatrče. Paní Kateřina jeho naléhavé prosbě vyhověla, aby rytíře ujistila, že zůstane i nadále věrná svému manželovi. Pan Mikuláš se však náhodou dověděl o této schůzce, vnikl do chatrče, dal Šanovce spoutat a uvrhnout do temnice. Svou manželku po návratu do hradu nazval před četnými hosty, kteří velebili její ctnosti a přirozenou líbeznost, ženštinou bez mravů a studu a velice jí tím urazil. Pohaněná paní Kateřina uprchla do malé světničky nad příkrou skálou. Nebyla to vlastně světnička, nýbrž jen rozsáhlejší výstupek v rohu dvou zdí, který měl pouze jediné okno.

Pan Mikuláš čekal, že paní bude prosit o milost, byl si tím skoro jistý, ale Kateřina se ani neukázala. I rozhněval se na svou "nehodnou" manželku a dal jí v této světničce zazdít. Nic nepomáhaly prosby ani pláč služebnictva, nic nepomáhalo rozumné domlouvání. Rytíř vykonal, co si usmyslel. Lichnická paní byla zazděna. Nevolovala však o pomoc, neprosila, nenaříkala, nedala nijak najevo hrůzu z toho, co ji očekává.

Poté dal rozzuřený pan Mikuláš popravít mečem Viléma Šanovce. Teprve od kata se dozvěděl, že to byl jeho syn, narozený mimo manželství.

Pepík a Václava byli propuštěni ze služby, neboť neměli na hradě komu sloužit.

Uplynulo několik let.

Zjara roku 1516 objevil se v mladoboleslavských ulicích sedmdesátiletý vyhublý sešlý stařec. Nebyl to nikdo jiný než Mikuláš Trčka, pán na Lichnici, který přijel do Boleslavi, aby tam nabyl ztraceného zdraví. Tenkrát ho doprovázel jenom jediný sluha. Rytíř toužil po samotě, lidé mu byli protivní, stranil se jich.

Jednou, když ho sluha doprovázel na procházce, ocitl se zčistajasna v údolí, jež bylo obklopeno lesem. V něm se na ně usmívala přívětivá rodinka. Rytíř šel na hřbitůvek a usedl na rov pod hustým keřem. Byl velmi unavený. Posvátný klid na něho působil. Mikuláš začal přemýšlet o svém dosavadním životě. Jeho oběti před ním vystupovaly jako přízraky. Bylo jich víc než dost. Rytíř se zachvěl hrůzou. Jak se tak díval vytřeštěnými očima po okolních hrobech, pojednou před sebou uviděl jakousi ženu. Byla mu povědomá. Pohlédl na ni pozorněji - a div nevykřikl úžasem. Zdálo se mu, že vidí svou bývalou manželku Kateřinu. Postava, vlasy i nos - ano, byla to ona!

Staříčkový rytíř pozbyl vědomí. Tak ho tu našel vylekaný sluha. Měl co dělat, aby ho vzkřísil, posadil na koně a odvezl domů. Stařec byl jako zlomený. Snad cítil, že jeho života je namále.

V hostinci ho poté navštívil Pepík s Václavou, kteří už byli dávno šťastnými manžely a oba ho pečlivě ošetřovali.

Když rytíř Mikuláš cítil, že zemře, zavolal k sobě své bývalé služebníky a řekl jim: "Víte, že si pro mne přišla moje nebožka manželka?". Manželé se na sebe udiveně pohlédli, rytíř však pokračoval: "Ano, byla to ona, viděl jsem ji před sebou, tak jako vidím vás. Nevymlouvejte mi to, prosím vás, neříkejte, že to byl přelud! Ach, co jsem to udělal! Jenom vy víte, jak jsem jí ublížil." Mikuláš Trčka nemohl pohnutím mluvit. Z každého slova bylo patrné, jak lituje svého krutého činu.

Příštího dne se Václava vypravila se sluhou k paní Katruši, aby ji přivedla k manželovu smrtelnému loži.

Byla to skutečně ona. Dlouho se zdráhala vyhovět Václavině žádosti, ale nakonec se přece odhodlala.

Přistoupila tichounce k lůžku, kde ležel její manžel, a chvíli se na něho mlčky dívala. Věděl již o všem. Vztyčil hlavu, otevřel zapadlé oči - a paní Katruše klesla u jeho lože na kolena. Usedavé štkání zaplnilo celou světnici. Náhle pan Mikuláš uchopil manželčinu ruku, přitiskl ji na svá ústa a ztichl navždy.

Paní Katruše se na Lichnici už nevrátila. Ponechala hrad Johaně z Březovic a sama zůstala v tiché dědině, aby ošetřovala hrob svého manžela a dále konala dobro.

Z vězení jí pomohl panoš Pepík, který ji s Václavou na Mikulášův rozkaz kdysi zazdíval. S nimi pak uprchla do vesničky u Mladé Boleslavi, kde se náhodou setkala opět s Mikulášem.

Tajemná chodba

O Lichnici se vypravuje, že bývala kdysi spojena podzemní chodbou s jinými hrady. Jí se prý přecházelo v době nebezpečství z místa na místo, a tudy se také přenášely důležité zprávy. Nebyla to cesta pohodlná ani příjemná, uvážíme-li její délku. Rozvětvovala se na mnoha místech, měla i slepá ramena, takže jen lidé, kteří ji dobře znali, mohli se odvázat vejít do jejích hlubin.

Zub času všechno zhlodá. Stalo se, že hrad zpustl a chodba se zasypala. Naposledy ji použil bohatý majitel hradu, aby unikl svému sousedovi, který jej chtěl ztrestat za to, že utiskoval lid. Dlouho se vysmíval jeho nástrahám, ale když poznal, že mu zakrátko nezbude, než aby otevřel brány a vydal se na milost a nemilost nepříteli, rozhodl se, že z hradu uprchne. Podivně rozechvřen otevřel tmavou komoru, ukrytou v hradním sklepení. Když zapálil louči, zůstal ohromen nesmírným bohatstvím, které se zjevilo před jeho zraky. Ležely tu kusy zlata veliké jako kameny a tolik peněz, že by je ztěží spočítal. Mnoho let je sem nosil a stále se opájel nadějami, že se mu jednou podaří vyplnit zlatem celou komoru. A zatím...? Bylo mu líto zmařených snů. Venku čekalo několik nejvěrnějších služebníků, kteří měli poklad odnést, i zavolal je a rozkázal, aby se připravili na cestu.

Za chvíli se utečenci rozloučili s tichým hradem a vešli do podzemní chodby. Ze všech stran je objala tma, jen bledé světélko vpředu na ně kývalo. Mlčky se za ním ubírali, nikomu nebylo do řeči. Tolikrát tudy prošli s tajným poselstvím a ani je nenapadlo, že by na ně mohlo číhat nebezpečí. Dnes tomu bylo jinak. Jak za nimi zapadlo denní světlo, sevřelo se jim hrdlo a vzápětí se ozvala otázka: Dojdeme? Nikdo z nich si nebyl jistý. Jen to je utěšovalo, že jejich pán zůstával klidný. Kráčeli za ním poslušně, břemeno je vůbec netížilo.

Jak dlouho šli? Nevěděli. Čas pro ně přestal existovat.

Pojednou se majitel hradu zastavil a vykřikl: "Je vyhráno! Slyšíte? Už mě nedohoníš, panovačný sousedičku ani kdybys letěl na ptačích perutích!"

Potom se vítězně zasmál a zahleděl se do temné chodby, v jejímž směru stála Lichnice.

"Ale já tě dohoním!" ozval se za ním kdosi, a všem přejel po těle mráz. "Já tě určitě dohoním a odnesu, kam dávno patříš!"

Hrůza je sevřela, chtěli utéct. Ale jen se pohnuli, rozsvítilo se světlo a zmatení průvodci spatřili čerta, který unášel vzpouzejícího se lakomce.

Pak všechno zmizelo. Zato se ozvala ohlušující rána, země se otřásla, a když se služebníci vzpamatovali, leželi v trávě na pokraji lesa. Slunce hrálo, celý kraj zpíval v radostné jarní náladě. I spěchali na Lichnici a vyprávěli o hrůzostrašné události.

Dlouho se o jiném nemluvalo. Že čert odnesl lakomého pána, toho nikdo nelitoval. Zato jeho poklad, který zůstal v podzemní chodbě, nemohli někteří zapomenout. Kdyby se ho někdo pokusil najít, jistě by nelitoval.

Dověděl se o tom i staříčkový pasák.

"Co bych já denně pásal ovce!", řekl si, "a o pár grošů se handrkoval s pánem, když mohu mít tolik zlata? Čerta se nebojím - co by se mi mohlo stát? Uvidím-li ho, pohovoříme spolu, všechno mu vysvětlím - snad si dá říci a dovolí mi poklad odnést".

Už se nerozmýšlel. Nechal ovečky na stráni a šel. Však se k nim brzy vrátím, myslel si, když vcházel do temné chodby. Zdálo se mu totiž, že se za ním ovečky smutně ohlížejí.

Ježe se mýlil. Ovečky na něj čekaly marně, po pasákovi ani stopy, Zapadl, ztratil se, zmizel jako jarní stín.

Poklad

v Hrad Lichnice velmi trpěl válkami. Kdykoli v Čechách vypukla válka, vždy bylo bojováno o Lichnici, protože se svou polohou výborně hodila nepříteli.

V husitských válkách se r. 1421 zmocnil hradu Hynek Krušina z Lichtenburka, bojoval tu tehdy s Pražany. Husité pak odevzdali Lichnici věrolomnému Janu Městeckému z Opočna. Ten ji osadil branným mužstvem se lstivým Petrem Liškou. Měla pomáhat Zikmundovi. Z té doby pochází tato následující pověst:

Když byla Lichnice dobyta utekly prý tři dcery tamního rytíře (snad Oneše z Mikulovic) tajnou podzemní chodbou k lidu, který žil pod hradem. Plakaly, nařikaly a prosily, aby jim pomohli. Za pomoc snad nabídly tři mošny peněz, které zachránily. Chtěly před krutým nepřítelem hodně daleko uniknout.

Dobrosrdeční lidé se nad nimi vskutku slitovali. Oblékli je do starých vesnických šatů a potom je odvedli do bezpečí. Cestou jim panny vyprávěly, že zanechaly na hradě veliký poklad. "Nebojíte se o něj?" Ptali se průvodci zděšeně.

"Nebojíme. Nikdo se jej nemůže zmocnit, protože jej hlídá obrovský černý pes. Ten by zadával každého, kdo by se o to pokoušel", řekly panny. Lidé tomu věřili, proto se po pokladu nikdy nesháněli. Ale když válečná vřava utichla a hrad pomalu pustl, přece si na poklad vzpomněli. Odvážili se do sklepa a tam po něm pátrali. Námaha byla ale marná. Jakmile vstoupili do sklepa, světlo jim vždy zhaslo.

Pověsti byly převzaty z knihy *Dívčí kámen*, autorů Josefa a Evy Prchalových, SNK Praha 1976. Pověst *Poklad* převzata z knihy *Pod Železnými horami*, od stejných autorů, která vyšla v roce 1958 v Havlíčkově Brodě.